

Per 211/1909

10002710, 16

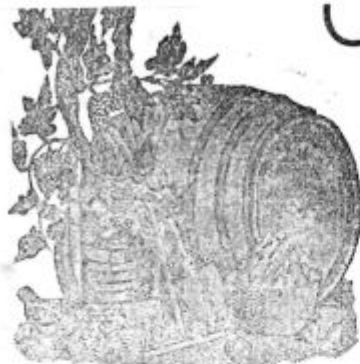
REPUBLIKA SLOVENIJA

GORSKI GOSPODAR

List za povspesevanje kmetijstva v slovenskem Primorju.

Ureduje **Dominko Viljem**, ravnatelj slovenske kmetijske šole v Gorici v p.

Izdaja »Goriško kmetijsko društvo« v Gorici — Korenski trg št. 2. List izhaja v prvi in drugi polovici vsakega meseca ter stane 3 K na leto. Udje »Goriškega kmetijskega društva« dobivajo list brezplačno.

Štev. 16.

V Gorici dne 31. avgusta 1909.

Tečaj V.

M. Poveraj v Gorici na Travniku priporoča svojo izborno trgovino.

Ivan Bednarik v Gorici, via della Croce 6, priporoča svojo knjigovoznico.

Josip Smet priporoča svojo krojačnico
ulica Croce št. 4. nasproti Š. D.

Peter Cotič čevljarsk mojster v Gorici Raštel št. 32 in Gosposka ulica št. 1. Zaloga vsakovrstnih čevljev za odrasle in otroke. Naročila z dežele se po pošti dostavljajo.

Sposobni posredovalci za prodajo kmetijskih strojev se sprejmejo.

Ponudbe le zanesljivih oseb naj se pošljejo pod „P. M. št. 3697 na g. Rudolf Mose, Dunaj Seilerstätte 2“.

Lastna delavnica za tapecirano pohištvo

Denar prihrani kdor kupi izgotovljeno pohištvo pri

ANTON BREŠČAK

Gorica, Gosposka ulica št. 14

Via Signori lastna hiša kateri ima v zalogi najboljšo izbero **pohištva vseh slogov**, za vsaki stan, priprostega in najfinerega izdelka. Različni o pohištvo iz železa, podobe na šipe in platno, ogledala, žime in platno.

Cene brez konkurence. Daje se tudi na obroke

Josip Patek

naslednik Karola Čufer, prva in edina slovenska kleparnica v Gorici, ulica della Croce št. 8 izvršuje vsa stavbena in galanterijska dela po načrtih. Posebno se priporoča vsem kmetovalcem za: **mehe za žveplanje po zadnjem sistemu škropilnice za vitrijol, polivalnike za vrte.** Novost: **ventilatori, za dimnike.** Poprave se izvršujejo točno in po zmerni ceni. Svoji k svojim!

Za uničenje sadnih škodljivcev

priporoča svoje izvrstno lepilo „Poixolit“ kot gotovo učinkujoče sredstvo, katero je neobčutno proti vročini ali mrazu, ter obdrži nepremenjeno svojo lepljivost vsaj 4 mesece, dalje priporoča tudi svoj nepremočljivi papir za ovitke, ter posluhuje rad s cenikom in podukom o porabi tega lepila.

Oddelek za olje in maščobo

Karla Krause & Comp. Ustje na Labe
(Aussig) Elbe Češko.

Važno za sadjarstvo!

Boj sadnim škodljivcem!

Edino uspešno mazilo proti mrčesom

Propfovo gosenično lepilo „Petrina“

Zakonito zavarovano.

Ostane nad 4 mesece lepljivo.

Odlikovano z bronasto svetinjo deželnega kulturnega sveta na sadni in vrtnarski razstavi v Ustju l. 1903. — Cenik, navod o uporabi, in izvrstna spričevala pošilja na željo

ALBERT PROPFE, kemična tovarna
Ustje ob Labi (Češko).

DENDRIN

(Karbolinej v vodi raztopen.)

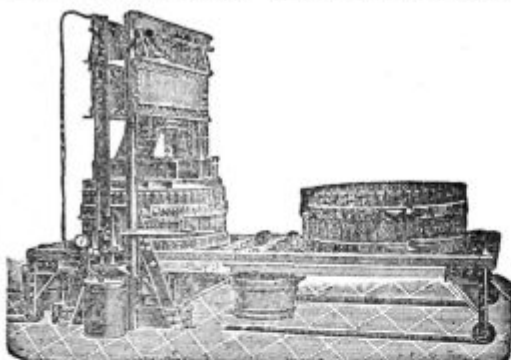
Najboljše sredstvo za pokončevanje mrčesa in rastlinskih zajedalk na sadnih drevesih, katero se je jako dobro obneslo po zimi leta 1908. — Spričevala, navodila in uzorci se pošiljajo na zahtevo brezplačno. Tovarna za izdelovanje karbolineja R. Avenarius, Amstetten, Nižje Avstrijsko.

Dobi se pri:

H. Hausbrandt v Trstu via Cecilia 12 in pri Goriškem kmet. društvu v Gorici - -

Najboljše vinske stiskalnice

so naše stiskalnice „Ereole“, najnovejšega in izvrstnega sestava s strojem za dvostruki in trajni pritisk; jamčimo da se sok popolnoma iztisnebolj ko pri vseh drugih stiskalnicah. Hidravliške

stiskalnice. Patent brizgalnice „Syphonia“ so najboljše. Delujejo same. — Po sode za grozdje, sadje, plugi za vinograde, sušilnice za sadje, ročne stiskalnice za seno, mlatilnice in čistilnice za žito, stroji za rezanje krme, ročni mlinci za žito razne velikosti in še razni drugi gospodarski stroji. — Izdelujejo in prodajajo se z jamstvom kot posebnost najnovejše, izborne, priznane in odlikovane tvornice

Ph. Mayfarth-ove in dr.

tvornice gospodarskih in vinarских strojev na Dunaju,
II. Taborstrasse 71.

Nagrajeni v vseh državah z več ko 600 zlatimi, srebrnimi in častnimi kolajnami. Ilustrovani ceniki in mnogobrojne pohvale v dokaz.

Razprodajalci in zastopniki se iščejo povsodi kjer še nismo zastopani.

Goriško kmetijsko društvo v Gorici, Korenjski trg v Attemsovi palači

Ima v zalogi in oddaja svojim članom sledeče kmet. potrebščine:

- Tomaževo žlindro in sicer 16-odstotno kvintal po 6 K 50 v dokler jo je še kaj v zalogi;
- Kalijevo sol, ki ima v sebi 40-odstotkov kalija, kvintal po 15 K;
- Amonijev sulfat, ki vsebuje 20 odstotkov dušca, kvintal po 32 K;
- Sezamove tropine ali pogače kg po 18 v;
- Klajno apno v originalnih vrečah, težkih po 50 kg, vrečo po 12 K, v manjših množinah pa kg po 28 v.
- Žveplenokisli kalij 100 kg po 30 K;
- Otrobi srednje I. vrste vreča po 8 K;
- Posenke (noli) I. vrste vreča 6 K 50 vin.;
- Vinski zakoni 10 vin.;
- Rafijo za vezanje po 1 K kg;
- Ročne okopalnike in od K 13-50 do K 72;
- Konjske okopalnike po 65-50 K;
- Železne in lesene pluge za polje in vinograde od 30 odnosno 39 K naprej;
- Travniške brane od 70 K naprej.
- Trosilne torbe za umetna gnojila, razpršilnike za gnojnico in sesalke za gnojnico.
- Slamoreznice najboljše vrste.

~~~~~  
Za posestnike, bivajoče v gornji Vipavski je glavna zaloga pri g. Francu Batiču Cesta pri Ajdovščini.  
~~~~~

**Društvo naročuje nadalje vse druge kmetijske potrebščine po najnižjih cenah.
Kmetovalci pristopajte k kmet. društvu.**

PRIMORSKI GOSPODAR

List za povspesevanje kmetijstva v slovenskem Primorju

Ureduje *Dominko Viljem*, ravnatelj slovenske kmetijske šole v Gorici v p.
Izdaja „*Goriško kmetijsko društvo*“.

Štev. 16.

✚ Gorici, dne 31. avgusta 1909.

Tečaj ✚.

Obseg: 1. Pokončujte pedica! 2. Ali sme kmetovalec živino zaklati in razprodajati njeno meso? 3. Racionalno gnojenje špargljev poleti; 4. Poročila; 5. Društvene vesti; 6. Vspored razstav govede; 7. Razglas; 8. Vprašanja in odgovori.

Pokončujte pedica!

Kmalu bo čas, ko bo treba začeti nastavljeni po deblih raznega sadnega drevja kolobarje, da se zatre sadnega škodljivca, kateri napravlja na sadnem drevju vsako leto veliko škodo t. j. takozvanega *m a l e g a p e d i c a* ali *z e m l j e m e r k o*. Dasiravno smo že ponovno pisali o tem škodljivcu in priporočali našim sadjerejcem, naj bi ga zatirali, kljub temu je bilo videti še letos v nekaterih krajih do golega objedeno sadno drevje. Nekatera sadna drevesa so celo usahnila, ker se je pustilo, da jih je ta mrčes leto za letom ogolil. Iz prejnavedenih vzrokov se nam zdi neobhodno potrebno, da ga zopet nekako površno opišemo in navedemo način in sredstva, s katerimi se ga pokončuje.

Mati tega škodljivca je metuljček, kateri ima kratek in debel zadek, zelo kratka, krnjasta in rujavo prepasana krilca. Metuljčki prilezejo iz zemlje včasih že v oktobru, včasih pa šele v novembru in decembru ali početkom zime, vsled česar se zove ta škodlivec tudi *m a l i z m r z l i k a r*. Ker ima metuljček zelo kratka krilca, zato ne more letati in mora, če hoče priti v vrh drevesa, laziti po deblu. Ko je bila samica oplojena, spleza na razno drevje ter položi v vrh in sicer najrajše blizu popkov kakih 300 jajčec, bodisi na kupčke ali pa posamezno.

Iz teh jajčec se izvale marca-aprila gosenci, katere se zavrtajo v popke, katere objedajo, pozneje pa objedajo tudi

mlade poganjke in listje, a tudi plodu ne prizanašajo. Najrajše objeda pedičeva gosenica češnje, vendar pa ne prizanaša tudi hruškam, jablanam, češpljam, slivam, breskvam, marelicam, orehu, kostanju, leski, raznim gozdnim drevesam in grmovju.

Gosenčic ni mogoče pokončati naravnost, ker so skrite med listjem, zato tudi škropljenje z razjedljivimi raztopinami nič ne izda, ker jim ne pride do živega. Najlaže se zatre tega škodljivca, ako se zapre samicam pot na drevje o času, ko so se izvalile. Zabrani pa se jim dohod v vrh sadnih dreves, ako se priveže krog debela papirni kolobar in ga nato namaže s kakim lepivom, na katerem se samice prismole. Doslej se je še najbolje obneslo lepivo „Petrina“, katero izdeluje tovarna A. Propfe v Aussigu na Češkem. To lepivo ima v zalogi tudi „Goriško kmetijsko društvo“ v Attemsovi palači na Kornju in oddaja kg po 40 vin.

Da se pa prej imenovano sredstvo obnese, naj se ravna na sledeči način:

1. Kolobarji naj se devajo ali privezujejo krog debel že v oktobru, ker kakor je bilo uže povedano, izlezejo samice precej ob prvem mrazu. V krajih, kjer se zniža toplina že v septembru na 4–5° 6, naj se nastavijo kolobarji že takrat.

2. Odrežejo ali odžagajo naj se veje enemu ali drugemu drevesu, ako se dotikajo veje drevesa, kateremu hočemo privezati kolobar. Poslednjega se ne smejo dotikati tudi trte in kolci, ker bi lahko po istih priplezala samica na ono drevo.

3. Ako ni mogoče dreves osamiti tako, da bi se drugih predmetov ne dotikala, naj se privežejo tudi krog poslednjih kolobarji, kakoršni se privezujejo krog sadnih debel.

4. Naj se privežejo kolobarji tudi krog debel drugih sadnih dreves in ne le krog češnjevih debel posebno tedaj, če so bile gosenice spomladi na prvih.

5. Kolobarje je nastaviti približno 1 m od tal. Naravnost na deblo naj se petrina ne stavi, ker se nahaja v nji mnogo katrama, kateri bi znal škodovati drevesni lubadi, zato naj se maže petrina na papir. Ker pa mora biti deblo na onem mestu, kamor se priveže papirni pas, gladko, ker bi sicer zlezla samica po razpoki, ki je ostala med pasom in lubadjo na drevo, zato naj se lubad kakih 20 cm na širokem ostrže. Ako pa ostanejo na lubadi kljub temu razpoke, zamažejo naj se z ilovico.

6. Nato naj se vzame kakih 15 cm širok pas iz močnega papirja (ta papir ima tudi naše društvo v zalogi), ter ga priveže na gori imenovanem mestu krog debla. Papirnat pas naj se priveže enkrat zgoraj in enkrat spodaj z vrvico. Gornji rob papirja naj se nad vrvico, s katero se je kolobar pritrnil, privije v obliki strehe nekoliko navzdol, da ne bo padal dež na petrino in jo ne odpere. Pazi naj se tudi, da se ne bo cedilo mazilo po deblu in da se to prepreči, privije naj se papir pod spodnjim prevezom navzgor. Lahko se oveže papir krog debla tudi v obliki poveznjenega lijca.

7. Papirni pas naj se končno namaže z lepivom in sicer še precej dasi ne preveč na debelo, ker bi drugače lepivo o toplem vremenu kapalo na tla. Namaže naj se s pomočjo lesene lopatice in pazi, da bo ves papir enakomerno pokrit s petrino. V obliki lijca privezan kolobar naj se pa namaže na notranji strani.

8. Če se je petrina radi mraza preveč strdila ali se več ne sprejmlje, naj se takoj potegne po nji s kako metlico, da se mrena razruši. Ako to ne izda, namaže naj se takoj vnovič s petrino. Pomazati se pa mora vnovič tudi one kolobarje, kateri so preveč na gostem pokriti z metulji.

9. Kolobarji naj se večkrat natančno pregledajo, sicer pa pozimi najmanj vsak mesec enkrat in pusti naj se jih na deblih do spomladi.

10. Še boljše je, če ostanejo kolobarji na deblih do konca aprila ali celo maja, ker popadajo takrat z dreves vsled mrzlih noči in viharjev gosenice na tla ter se vračajo po deblu na drevo.

Ali sme kmetovalec živino zaklati in razprodajati njeno meso?

(„Po ekonomu“).

O tem, ali sme kmetovalec živino, ki jo je sam izredil ali jo sploh redi, zaklati in njeno meso potem razprodajati, se e razpravljalo že več let. Da sme kmetovalec živino zaklati, ka-

dar je v stiski, in njeno meso razprodajati, temu ne ugovarja nikdo. Vse drugače pa je, kar se tiče klanja živine v obče. Kar se tega tiče, so bile obrtnijske in tudi državne oblasti enkrat za to, v drugič zoper to. Bavili smo se tudi mi že ponovno s tem vprašanjem. Z zadovoljstvom pa smo doznali, da se je obrnilo glede končne rešitve tega vprašanja c. k. poljedelsko ministrstvo na c. k. trgovinsko ministrstvo, na kar se je to poslednje izjavilo v takem smislu, kakor smo že davno želeli. Trgovinsko ministrstvo je namreč razposlalo na okrajne oblasti posebno navodilo, katero se glasi tako le :

Dokler se gre za stranke, ki niso po poklicu poljedelci, rede pa na lastnem posestvu živino in jo v posameznih slučajih, bodisi zato ker so v stiski ali pa zato, da živino boljše vnovčijo, zakoljejo in nato celo prodajo ali pa na drobno razprodajo, se v³ takih slučajih ne sme smatrati tega kot neopravičeno izvrševanje obrti in sicer že radi tega ne, ker se zakolje živina le v posamičnih slučajih, toraj ne redno, ne obrtnijsko v smislu člena IV razglasilnega patenta, tičočega se obrtnijskega reda. Iz enakega vzroka ali zato, ker se ne izvršuje obrti redno, se na podlagi člena IV razglasilnega patenta, tičočega se obrtnijskega reda, ne sme smatrati kaj takega tudi tedaj ne kot neopravičeno izvrševanje obrti, ako kmetovalec le v posameznih slučajih, bodisi iz kterejakoli vzroka, nekaj glav svoje živine zakolje in meso razproda. Kakor hitro pa bi kmetovalci ne klali živine in razprodajali mesa iste le v posameznih slučajih, ampak bi izvrševali to opravilo nekako redno in sicer zato, da se pri tem okoristijo in si napravijo dobiček, potem je uporabiti v rešitev tega vprašanja t. j. ali je izvrševanja obrti opravičeno ali ne, določila, ki so zapopadena v členu V, pod črko a, razglas patenta, tičočega se obrtnijskega reda. Glasom predpisov, ki jih navaja obrtnijski red z ozirom na postransko obrt kmetijskih pridelkov, ne prihajajo ti v poštev. Potem takem ni smatrati klanja živine in razprodaje mesa po kmetovalcih kot neopravičeno izvrševanje mesarske obrti, dokler se vrši to opravilo v obliki postranske kmetijske obrti.

Da se dožene ali je kak obrat kot postranska kmetijska obrt ali ne, držati se je predpisov, ki jih navaja člen V, pod točko a, razglasenega patenta k obrtnijskemu redu. Glasom tega patenta se gre v glavnem za to, ali izkorišča kmetovalec lastne

kmetijske pridelke. Zato je smatrati klanje živine in razprodajo mesa iste pri kmetovalcu le tedaj kot postransko kmetijsko obrt, kadar kolje kmetovalec lastno, t. j. živino, ki jo sam redi.

Kot postransko kmetijsko obrt pa je smatrati le tako obrt, ki se izvršuje vzporedno s poljedelstvom, se izvršuje v taki meri, ki je z ozirom na obsežnost kmetije z isto v pravem razmerju in ki se izvršuje v taki obliki in na tak način, da se ne prekorači mej poljedelstva, da ostane vedno le kot del celotnega kmetijskega obrata in da se ne izvršuje kot samostojno podvzetje. Z ozirom na prejšnje je izvzeto klanje živine in sekanje mesa po kmetovalcih iz določil obrtnijskega reda le tedaj kot postranska kmetijska obrt, kadar odgovarja število zaklanih živali obsegu poljedelstva in dokler kolje živino in seka meso kmetovalec sam oziroma da mu pomagajo pri tem kmetijski delavci in drugo pomožno osebje in ima klanje živine in sekanje mesa značaj kmetijstvu primerne, enostavnega obrata.

Ako pa kolje kmetovalec živino in seka meso v taki meri, katera presega pravo razmerje v primeri z obsežnostjo poljedelstva, redno, pogostoma in ne opravljajo tega navadni kmetijski delavci, temuč delavci v tej obrti izučeni in ako se izvršuje to opravilo v posebnih ali nalašč za to prirejenih prostorih, potem se ne sme vzeti tak obrat, kot postranski kmetijski, ampak kot samostojen obrat. V takih slučajih je postopati zoper kmetovalce radi nedovoljenega izvrševanja mesarske obrti po kazenskih določilih obrtnijskega reda.

K temu naj pripomnimo še, da če se rabi za klanje živine in sekanje mesa le včasih izučene delavce, ni še smatrati tega dejanja kot izvrševanje obrtnijskega opravila; v obrti izurjeni pomočniki pa ne smejo dobivati stalne plače od kmetovalca.

Racionelno gnojenje špargljev poleti.

Nadvrtnar Gabler, Olvenstedt piše v devinski „Landw. Umschau“ glede tega naslednje:

Na $\frac{1}{4}$ hektara špargljevih nasadov se pridelava vsako leto kakih 800 kg špargljev. Ker se šparglji od spomladi do sv.

Ivana odrezujejo zato se odtegne zemlji mnogo redilnih snovi. Da bi se redilne snovi v zemlji nadomestilo, gnojilo se je do-
slej špargljeve nasade le pozimi. Zimsko gnojenje špargljevih
nasadov pa ni racijonelno. Ko se je z odrezovanjem špargljev
prenehalo, iščejo močno ranjene špargljeve korenike ali čoki v
zemlji redilnih snovi, da bi na novo pognali. Ker pa korenike
na mestu, kjer stoje, ne najdejo dovolj redilnih snovi, zato se
širijo v zemlji na vse strani, vsled česar se čoku razvijejo po-
ganjki proč od mesta, kamor so bili posajeni. V bodočem letu
se potem marsikdo čudi, ker se ne prikažejo spomladi šparglji
iz zemlje tam, kamor je bila sajenica vsajena, ampak včasih
proč od onega mesta ali celo ob robu špargljevih leh. Pri no-
beni drugi vrtnini ni poletno gnojenje tako nujno in neobhodno
potrebno, kakor ravno pri špargljih. Zato naj se, ko se konča
z odrezovanjem špargljev, špargljevi nasadi takoj pognoje. V
nekaterih krajih na Nemškem zemljo med špargljevimi sajeni-
cami izkopajo in potrosijo na lahki zemlji v jarke govejek, ovč-
jek ali kozjek, v težki zemlji pa konjšček, ker ima poslednji to
lastnost, da zemljo močno zrahlja. Nato vzamejo železne grablje,
ki imajo le 4 zobe in z njimi gnoj z zemljo zagrnejo. Končno
zemljo poravnajo in kar je zemlje odveč, z grabljami pograbi-
jo v razore med posameznimi lehami. Sajenice kmalu nato čvrsto
poženejo iz tal in se močno razkošatijo, posebno še, če je po
pognojenju padel dež. Ako se špargljev nasad poleti na ta na-
čin pognoji, bodo špargere, ki so stare 10—12 let, take, kakor
bi bile sajenice stare šele 3 leta. Z natančnimi poskusi se je
dognalo, da postanejo šparglji, ako se gnoje s primerno mno-
žino umetnih gnojil, okusnejši in da so ti šparglji tudi dokaj
boljši za kouserviranje. Na vsako četrtno hektara površine naj
se raztrosi na lahki zemlji 300 kg kajnita, na težki pa 50 kg
40 odstotne kalijeve soli in 50 kg čilskega solitra. Prvi gnojili
naj se raztrosi v jeseni, poslednje gnojilo pa pred okopavanjem
nasadov. Vsako 4. leto naj se raztrosi na vsako četrtno hektara
1000—1500 kg apna. Na gornji način pognojeni špargljevi na-
sadi bogato poplačajo trošek za gnojenje.

POROČILA.

O uspehih gnojenja z umetnimi gnojili v Krepljah na Krasu. — Glede uspehov, ki sem jih dosegel z umetnimi gnojili, vam imam poročati naslednje: Poskušnje sem napravil tako, da sem pri vsakem pridelku 500 kvad. metrov površine pognojil z umetnimi gnojili, drugih 500 kvad. metrov pa nisem pognojil. Na pognojenem sem pridelal sena 210 kg, na nepognojenem pa le 105 kg. Pšenice na gnojenem 95 kg in slame 105 kg, na negnojenem pšenice 60 kg slame pa 100 kg. Pripomnim naj, da je rastla pšenica na njivi, ki ni bila gnojena že tri leta. Ječmena je bilo na gnojenem 190 kg, slame 170 kg, na nepognojenem zrnja 170 kg slame pa 150 kg. Ječmenu sem gnojlil le s superfosfatom in ker je manjkal potemtakem kalij, zato razlika med pridelkom na pognojenem in nepognojenem ni posebno velika. Krompirja je bilo na pognojenem 1062 $\frac{1}{2}$ kg, na nepognojenem pa 937 $\frac{1}{2}$ kg.

Pri raznih drugih letošnjih poskusih z umetnimi gnojili in poskusih v prejšnjih letih se je pokazalo, da se, če se gnoji našo zemljo s kalijevo soljo, ne doseže nikakega uspeha, nasprotno pa se doseže dober uspeh, ako se gnoji s kajnitom. Potom poskusov sem tudi dognal, da bo moral vsak, ki bo hotel imeti dober uspeh z umetnimi gnojili, gnojiti zemljo dobro in skozi več let s Tomaževo žlindro ali pa s superfosfatom. Ako ni bil travnik še nikoli pognojen, raztrositi je treba na vsak oral površine 400 kg Tomaževe žlindre oziroma superfosfata in 400 kg kajnita. Detelje, ki rasto po travnikih, pa dobivajo potrebni dušec iz zraka, a trava potom dežja in snega.

Preden se travnik pognoji, naj se ga pobrana ali pa z železnimi grabljami prestrže. Ko konča mesec februar, se osobito na Krasu ne sme gnojiti. S kajnitom naj se gnoji šele, ko je večkratni dež Tomaževo žlindro oziroma superfosfat raztopil. Pri večletnem in tako močnem gnojenju sem dosegel letos jako dober uspeh. Tako sem pridelal na pognojenih 500 kv. m. sena 210 kg, na oni, ki ni bila še nikdar pognojena, pa le 105 kg. Da je bil na pognojeni uspeh tako dober, je pripomogel kajnit. Travniki potrebuje namreč tudi kalijevnatih gnojil, kajti seno izvleče iz enega hehtarja površine v srednji letini 62 kg. dušca,

17,2 kg. fosforove kisline in 64 kg kalija, katerega poslednjega ima osobito kraška zemlja malo v sebi.

Upam, da ne bo trajalo mnogo let, ko se bo na Krasu tako splošno rabilo umetna gnojila za gnojenje, kakor se danes uporablja modra galica zoper peronosporo. In še le takrat se bo blagostanje kmetijstva povzdignilo, kajti vsakemu je dobro znano, da le živinoreja glavni steber kmetijstva. Kakor se pri vsaki stvari maščuje že narava nad trdovratnim starokopitnežem, ki ne posluša naukov potovalnih učiteljev in kmetijskih listov, maščevala se bo ravno tako nad onimi, ki ne bodo sledili opisanim naukom. Pri uporabi umetnih gnojil je dobro, da ima vsak nekoliko pojma v fiziki in kemičnih spojinah.

Kreplje, dne 3. avgusia 1909.

A. Tavčar.

Brezplačno preiskovanje umetnih gnojil. Visoko c. k. poljedelsko ministrstvo je dalo z dopisom od 17. julija t. l. deželnemu odboru na razpolago 500 K, da plača stroške potrebnim kmetovalcem za preiskovanje umetnih gnojil, ki bi jih poslali v preiskovanje c. kr kmet.-kemičnemu poskuševališču potom tukajšnjega deželnega odbora.

Kmetovalec, kateri želi, da se mu preišče umetno gnojilo, ki ga je kupil, brez vsakega stroška, mora vzeti vzorec na nezpodbiten način oziroma dogovorno s prodajalcem in obenem zapečatiti s pečati obeh strank ali pa samo s pečatom prodajalca v slučaju, da se vzorec izroči v roke kupcu, ali pa ga mora dvigniti in zapečatiti v pričo dveh prič.

Nato naj predloži zapečaten vzorec deželnemu odboru, kateri poskrbi, da se vzorec izroči v preiskovanje tukajšnjemu kmet.-kemičnemu poskuševališču. Število vzorcev, ki se imajo preiskati brezplačno, določi deželni odbor, zato da bi se ne prekoračila gori navedena podpora.

Spričevala o izvršenem preiskovanju določijo kmet. kem. poskuševališče naravnost strankam, ki so predložila gnojila v preiskavo.

Kdor kupi umetna gnojila, ima pravico zahtevati od prodajalca, da mu jamči:

1. V T o m a ž e v i ž l i n d r i za celotno množino fosforove kisline (od katere mora biti vsaj 80 odst. citratno raztopne) in finost moke vsaj 75 odst., kvečemu s polovico odst. popusta.

2. V superfosfatu za v vodi raztopno fosforovo kislino, kvečem s polovičnim odst. popusta. Množina fosforove kisline se mora natančno navesti in ni trpeti velikih razlik na pr. natančno 13 odst., ne pa 12|14 odstotkov.

3. V dušičnatih gnojilih: a) Pri čilskem solitru je zahtevati, da ima v sebi 20 odst. dušča. b) Pri amonijevem sulfatu je zahtevati, da ima v sebi navadno 20 odst. dušča. Pri teh dveh dušičnatih gnojilih je dovoliti popusta $\frac{1}{4}$ odst. dušča.

4. Pri kalijevnatih gnojilih naj se vedno zahteva, da ima gnojilo kalij v sebi v obliki kalijevega okisa in določiti je ceno na podlagi kilogramskih odstotkov, to se pravi, da mora imeti 100 kg kalijevega gnojila v sebi toliko kg kalijevega okisa. Pri kalijevnatih gnojilih se lahko popusti za en odstotek.

Pri dušičnatih in pri kalijevnatih gnojilih naj se odločno zahteva, da ni v njih rastlinam škodljivih snovi.

Kadar bi se dogvalo s kemično preiskavo, da ima umetno gnojilo v sebi manj odstotkov redilnih snovi, nego se je jamčilo, ima kupec pravico zahtevati, da se mu kupna cena primerno zniža. Slednjo ceno lahko določita stranki dogovorno s kmet-kem. poskuševališču.

DRUŠTVENE VESTI.

Poziv podružnicam „Goriškega kmetijskega društva“.
Ker bi bila morala marsikatera naših podružnic že davno sklicati občni zbor ali tega doslej še ni storila, kakor določata §§ 32. in 34. društvenih pravil, zato so naprošene vse one podružnice, ki še niso volile novega odbora, naj skličejo občni zbor v svrhu izvolitve podružničnega načelnika, tajnika, blagajničarja in potrebnega števila zaupnikov. O tej priliki opozarjamo podružnice na § 34. odstavek drugi in § 35. glasom katerih so podružnice dolžne naznaniti društvenemu predsedništvu vsaj osem dni poprej, kdaj se bo vršil občni zbor podružnice in

predložiti tekom 14 dni po podružničnem občnem zboru poročilo o izidu volitev. Obenem so naprošena podružnična načelstva, naj nam redno pošiljajo poročila o sklepih in delovanju podružnic da jih priobčimo v „Primorskem Gospodarju“, ker to spodbuja člane in druge podružnice k delovanju.

Dne 15. julija t. l. se je ustanovil na podlagi spopolnjenih društvenih pravil in sicer poglavja XI — § 41, konjerejski odsek pri Goriškem kmetijskem društvu. Predsednikom odseka je bil izvoljen g. baron Teuffenbach, njegovim namestnikom pa g. Franc Martelanc, c. k. okr. živinozdravnik.

Odsek je imel še istega dne sejo, v kateri je predlagal, naj se naprosi vis. c. k. vlada in sicer: 1. Da naj imenuje v komisijo za nagrađenje konjerejcev tudi domače konjerejce, a predsednikom isti častnika, ki pozna naše razmere in 2. Naj pošlje na žrebčarsko postajo v Kobaridu namesto dosedanjih treh, štiri žrebce in sicer že v polovici februarja vsakega leta.

Predsedstvo je gornja predloga temeljito podprlo in jih predložilo visoki vladi.

Cena cepljenim trtam v deželni trtnici se ni znižala. Naše društvo je predložilo svoječasno dež. odboru prošnjo, v kateri je prosilo, naj bi se cena trtam, ki se oddajajo spomladi iz deželne trtnice, znižala za vsak stot od 14 na 12 K. Deželni odbor je dal društvu naslednji odgovor: „Rešuje tamkajšnjo prošnjo z dne 9. marca t. l. št. 239, naznanja podpisani deželni odbor, da se je v svrhu znižanja cen cepljenih trt obrnil na vis. vlado v namen, da mu le-ta podeli brezplačno potrebne podlage.

Ker pa ni ugodila vis. vlada tej prošnji in je dovolila deželni trtnici le majhen prispevek v denarju in so delavske moči vedno dražje, ne morejo se za sedaj znižati cene cepljenim trtam, ki se oddajajo spomladi.

Vspored

razstav z obdarovanjem, katere se prirede za planinsko in srednje govedorejsko ozemlje poknežene grofovine goriško-gradiščanske.

Za planinsko govedorejsko ozemlje prirede se sledeče razstave:

Razstava govede v Cerknem dne 20. septembra 1909, za občine sodnega okraja cerkljanskega;

razstava govede v Tolminu dne 21. septembra 1909, za občine sodnega okraja tolminskega;

razstava govede v Kobaridu dne 23. septembra 1909, za občine sodnega okraja kobariškega;

razstava govede v Bovcu dne 24. septembra 1909, za občine sodnega okraja bovškega;

Na razstavo se morajo pripeljati le goveda belanske pasme, ki so bila storjena v deželi planinskega govedorejskega ozemlja, ali so bila tam najmanj tri mesece.

Za srednje govedorejsko ozemlje prirede se sledeče razstave:

Razstava govede v Gorici dne 7. oktobra 1909, za občine spadajoče pod sodni okraj mesta goriškega in okolice (toraj tudi za mesto Gorica), izvzemši občino Ločnik in prištevši občine Dolenje, Kožbana, Medana in Biljana;

razstava govede v Kanalu dne 9. oktobra 1909, za občine sodnega okraja kanalskega;

razstava govede na Cesti pri Ajdovskem sv. Križu dne 11. oktobra 1909, za občine sodnega okraja ajdovskega;

razstava goveda v Komnu dne 12. oktobra 1909, za občine sodnega okraja komenskega, prištevši občini Devin in Doberdob;

razstava govede v Sežani dne 14. oktobra 1909, za občine sežanskega okraja.

Na te poslednje razstave se morejo pripeljati le goveda sive barve, ki so bila storjena v deželi srednjega govedorejskega ozemlja, ali so bila tam najmanj tri mesece,

Razstave bodo obsegale sledeče razrede in vrste:

I. razred: biki in junčki

I. vrsta: biki od dveh let naprej; II. vrsta: biki od enega do dveh let; III. vrsta: junčki od šestih mesecev do enega leta.

II. razred: krave in junice za plemo

I. vrsta: breje krave ali krave s teletom; II. vrsta: junice z dvema stalnima zoboma; III. vrsta: od šestih mesecev nadalje z mlečniki ali brez stalnih zob.

Prijave se imajo doposlati deželnemu odboru za planinsko govedorejsko ozemlje do 10. septembra, za srednje govedorejsko ozemlje pa do 15. septembra t. l. potom dotičnih županstev, pri katerih je dobiti v ta namen posebni tiskovini; rastavnikom se izdajo posebne, s tekočimi številkami zaznamovane izkaznice.

Darila, ki se bodo podeljevala, obstoje iz nagrad v denarju in iz častnih diplomov.

Vsakdo bo moral imeti za vsako govedo, ki ga pripelje na razstavo, zdravstveni potni list in izkaznico, s katerima listinama mu bo dovoljen vstop v razstavo.

Prijavljena goveda se bode sprejemala od 6.—8. ure dopoludne.

Boljše govedo, ki se odbere pri prvem ogledu za eventuelno obdarovanje, mora biti na razpolago sodišču do solnčnega zahoda.

Govedo, za katero se dobi nagrado v denarju, se bo moralo držati v dotičnem govedorejskem ozemlju za pleme najmanj dve leti. Lastnik se v to zaveže s podpisom izjave ali protopisa na licu mesta, kjer je bilo govedo obdarovano. S podpisom izjave je dolžan vrniti nagrado, ako bi se govedo, za katero je prejel nagrado v denarjih, prodalo izven govedorejskega ozemlja, ali skopilo, ali pa pred pretekom dveh let zaklalo.

Tem govedom se obesi na uho posebno znamenje. Izrekov obdarovalnega sodišča, razstavljalec ne more spodbiti.

Razstavljalci se morajo podvreči določilam tega vspeveda in vsem nadaljnim določilam, katere bi izdalo na licu mesta obdarovalno sodišče ali njegovi pooblaščenici.

Razstavljalci morajo skrbeti da bo govedo varno privedano na odkazanem mestu; to velja posebno glede bikov.

Opoldanska krma za razstavljeno govedo se dobi od odbora brezplačno; za napajanje govede bo tudi preskrbljeno.

Na razpolago bodo tudi hlevi v katerih bo zamoglo prenočiti govedo, ki bi se radi prevelike oddaljenosti ne moglo vrniti domu še istega dne.

Štev. 1605.

Razglas.

1. C. in kr. vojaški preskrbovalni magacin v Gorici vkupi na roko, počenši od 1. avgusta 1909 in po potrebi najdalje do zadnjega marca 1910 od kmetovalcev in njih zadrug približno: 750 q sena, 250 q slame za steljo in 70 q slame za postelje.

2. Nakup se bo vršil pri vojaškem preskrbovalnem magacinu v Gorici ob semenjskih dnevih (četrtek) in sicer od 8. do 10. ure predpoldne; posebno se bode oziralo na ponudbe majhnih in srednjih posestnikov.

3. Ponudba se more ustmeno ali pismeno oddati; poedini kmetovalci morejo ponuditi od 1—100 q.

4. Od ponudnika se zahteva dokaz lastnega pridelka samo takrat, ako obstoja dvom, da li je blago, katero on ponuja, njegov pridelek.

5. Oddaja prodanega blaga se vrši navadno v skladišču sena in slame pri c. in kr. topničarski vojašnici. Pri oddaji prosta železnica itd. se odbijejo prevozní stroški in mora prodajalec za seno in slamo povrniti 0.5% kalo transporta.

6. Producentom se dovoli železniška vojaška prevozna olajšava proti naknadni povrnitvi prevoznih stroškov.

7. V kakršne veljavne cene za seno, slamo za steljo in slamo za postelje so na vpogled na tabli pri c. kr. vojaškem preskrbovalnem magacinu (Verdijevo tekališče št. 12).

8. Izplača se takoj po prevzetju blaga; kolek za pobotnico plača vojna uprava

9. Glede kakovosti sena in slame se zahteva, da je blago zdravo, suho, da ni prašno in ne pomešano z zeluatimi rastlinami, da ni smrdljivo in da nima neprijetne barve. Otava se ne vzame.

10. Na zahtevo daje preskrbovalni magacin pismeno ali ustmeno natančnejša pojasnila.

G o r i c a, dne 20. julija 1909.

C. in kr. vojaški preskrbovalni magacin v Gorici.

C. kr. primorsko namestništvo v Trstu.

II—964—09.

Trst, dne 9. avgusta 1909.

Razglas.

Naročbe ameriških trt iz državnih trtnih nasadov Primorja za dobo sajenja 1909|10.

Iz državne trtne zaloge na Primorskem se na spomlad 1910 proti plačilu odda nastopna množina ameriških trt pod temi-le pogoji in sicer:

1. 10.000 cepljenk raznih evropskih vrst cepljenih na Riparijo Portalis in Rupestris montikolo.

2. 360.000 korenjakov (bilf) Riparije Portalis in Rupestris montikole.

3. 400.000 kolči (reznic) Riparije Portalis in Rupestris montikole.

Cene trt za 1000 komadov so te-le:

a) ameriški cepljenke stanejo 140 K;

b) ameriške korenjaki za revnejše vinogradnike 10 K, za premožnejše 24 K;

c) ameriške kolči za revnejše vinogradnike 5 K, za premožnejše 16 K.

Potrebo revnejših vinogradnikov, koji naročijo trte po znižani ceni, mora županstvo vestno in resnično potrditi.

Cepljenke oddajale se bodo posameznikom le v manjših množinah, glavno v svrhu razširjanja boljših trtnih vrst.

Ako stranka naroči več nego 500 komadov korenjakov ali več nego 200 komadov kolči, si namestništvo pridržuje pravico, zaproseno množino trt primerno številu naročb znižati.

Trte je naročiti najkasneje do 20. septembra t. l. potom občine, pri kateri se v to svrhu nahajajo posebne tiskovine. Poznejša naročila se ne bodo vpoštevala. Vsak naročnik trt naj v dotičnem naročilnem izkazu v razpredelu za pripombe pristavi lastnoročni podpis. Županstvo mora izpolnjene naročilne pole takoj poslati pristojnemu c. kr. okrajnemu glavarstvu, da jih predloži c. kr. namestništvu.

Trte oddajajo se samo primorskim vinogradnikom. Trgovci s trtami so izključeni od dobave prej označenih trt.

Cene se razumevajo od nasada v Tržiču (Monfalcone) dotični znesek je položiti pri prejemu trt, oziroma, ako se te do pošljejo, se isti povzame z embalažnimi in dovoznimi stroški vred.

Vsak naročnik navedi natančno: 1. razločno pisano ime, bivališče in stan; 2. davčno občino, v kateri se nahaja vinograd, ki ga je obnoviti; 3. vrsto trt; 4. železniško in poštno postajo, kamor naj se pošljejo trte.

Ako bi bila zahtevana vrsta že pošla, ali če bi je ne bilo v zadostni količini, nadomesti se ista z drugo.

Trte je takoj po sprejemu pregledati; morebitne pritožbe je nemudoma prijaviti tukajšnjemu c. kr. nadzorniku za vinogradništvo na pozneje prispеле pritožbe se ne bode oziralo slednjič se opaza, da se ameriške trte načeloma ne bodo od dajale brezplačno.

Izvzeti so samo slučajji, v katerih se manjši vinogradniki zavežejo, da naredo ameriške matičnjake v svrhu pridelovanja podlag. Prošnje za brezplačno prepustitev ameriških korenjakov v omenjeno svrhu je vložiti do zgoraj navedenega roka na ravnost na c. kr. namestništvo.

C. kr. namestništvo.

Vprašanja in odgovori.

Vprašanje: Na mojem vrtu je toliko nagih polžev, da mi vso zelenjavo, ki jo vsadim po dnevu, ponoči obližejo do golega. Kaj mi je storiti, da te požeruhe zatrem? (A. I. v Š).

Odgovor: Podajte se zjutraj na vse zgodaj na vrt in takrat dobite še vse polže na zelenjavi. Poberite jih v kako posodo in polijte jih z vrelo vodo. Mnogo polžev polovite lahko tudi po dnevu. V to svrhu položite semtertja po vrtu navadno opeko na plošč. Nagi polži zlezejo prav radi po dnevu pod opeko in če opeko privzdignete, dobite od spodaj vse polno polžev; te pomorite sedaj z vrelo vodo!

Veliko jih tudi lahko pokončate, ako jim nastavite vabo. Najboljša vaba za polže je na ploščice razrezana buča ali pa

korenje. Te ploščice raztrosite semtertja po vrtu. Zvečer in jutraj na vse zgodaj najdete na teh ploščicah vse polno golih polžev in zadošča, da jih polijete z vrelo vodo. Najizdatnejše sredstvo za pokončevanje polžev pa je sveže gašeno apno ali pa prah živega apna. Kako se uporablja apno za pokončevanje polžev, dobite med drobtinicami v 7. števil. „Prim. Gosp“.

Vprašanje: Po deblu in vejah na češnjah sem opazil vse polno nekakih polžastih zavitkov, katere Vam pošiljam obenem na ogled. Bojim se, da je v teh zavitkih skrit kak hud črešnjev škodljivec, zato prosim pojasnila, kako se ga zatre? (I. K. v Š.).

Odgovor: Doposlani zavojčki niso nič drugega, kakor nekaki polžasti osvaljki, v kojih so skrite gosenčice nekega metulja. Te gosenčice se pa ne žive od sadnega drevja, ampak od raznih trav in zelišč. Zato ste glede Vaših češenj lahko brez vse skrbi. Latinski se zove ta metulj „*Opteroma crenulla* Brd“.

Vprašanje: Ali sme kmetovalec živino zaklati in prodajati ali sekati njeno meso na drobno? (I. G. v K.)

Odgovor: Na vaše vprašanje smo priobčili danes v listu poseben obširnejši članek.

Vprašanje: Z današnjo dopisnico vred pošiljam Vam obenem precej veliko gosenico. Rad bi vedel, od česa se živi ta gosenica in ker spušča, ko se jo prime v roko, iz sebe neko tekočino, vedel bi tudi rad, ali je govedu ali drugi živini škodljiva ali ne? (Fr. Č. v V.)

Odgovor: Doposlana gosenica izvira od metulja ponočnjaka, ki se zove večerni pavlinček (*Saturnia pyri*). Njegova gosenica se živi z listjem raznih sadnih in drugih dreves. Razen gornjega razločujemo tudi *Saturnia spini* in *carpini*. Ker so gosenice teh metuljev dlakave in spuščajo obenem iz sebe neko jedko tekočino, zato provzročajo na koži srbečico, in pri vdihanju boleznii v sopilih.

Vprašanje: Imam njivo, katero mislim obsejati z ržjo in deteljo inkarnatnico. Koliko naj vzamem rži in koliko semena laške detelje za vsak hektar? (I. T. v K.)

Odgovor: Za vsak hektar je vzeti 150 kg ozimne rži in 24 kg semena laške detelje ali inkarnatnice.

Listnica uredništva:

A. T. v K. Iskrena Vam hvala za poročilo! Radi pomanjkanja prostora priobčimo odgovor na obe vprašanji v prihodnji številki.

Naznanilo otvoritve!

Podpisana uljudno naznanjava, p. n. slavnemu občinstvu, da sva otvorila v hiši sl. „CENTRALNE POSOJILNICE“ v Gorici Corso Verdi št. 32 pod tvrdko

A. & F. Anderwald

svojo najmodernejše urejeno trgovino s kolonijalnim blagom, jestvinami in vsimi časovnimi predmeti.

Zagotavljajoč najcenejše postrežbe z vedno novim blagom se priporoča vsestranskej naklonjenosti ter bilježiva z

velespoštovanjem

A. & F. Anderwald.

Deset zapovedi za kmetovalca dobi vsakdo zastonj in prosto poštnine lepo tiskane pri Ubald pl. Trnkoezy, lekarnar Ljubljana na Kranjskem.

Jedina slovenska brivnica v Gorici na Travniku št. 21
Fraň Novak.

Akcijska družba za izdelovanje rastlinskih olj v Trstu ima v zalogi ter priporoča razna umetna krmila, kakor **sezamove** in **drugovrstne pogače** (tropine). Oddaja jih cel vagon, pa tudi v manjši množini v vrečah po 75 kg in sicer v hlepci ali pa zmlete.

„Krojaška zadruga“

Gorica

Vaše blagorodje!

Dan za dnevom mi zopet dohajajo razna pisma z dežele z vprašanjem, zakaj ne obiskujem z vzorci svojih odjemalcev na deželi, kakor to delajo drugi goriški trgovci z manifakturnim blagom, ki obiskujejo tudi zasebnike. Ker mi je nemogoče vsakemu posebej odgovarjati, dovoljujem si to s predstoječo okrožnico storiti in podajam kar na kratko te razloge:

Po novi postavi z dne 25. februarja l. 1902 d. z. št. 49 § 59. je potovanje z vzorci na drobno, oziroma obisk zasebnikov z vzorci

strogo prepovedano,

in ker spoštujem postavo, katere nočem prekoračiti, tako sem primoran potovanje opustiti.

Radi tega prosim vse naše gg. odjemalce, da blagovolijo ob potrebi naročiti na ogled vzorce, koji so v največji in najlepši izberi vedno na razpolago brezplačno in poštnine prosto.

Odličnim spoštovanjem

Teodor Hribar.

Prosiva zahtevati listke!!

Največja trgovina z železjem **Konjedic & Zajec v Gorici**

pred nadškofijo št. 11.

Največja zaloga vseh stavbnih potrebščin, kakor: cement, stavbne nositelje, vsakovrstne okove, železje, strešna okna, cevi za stranišča itd. ima v zalogi orodje za vsa rokodelstva iz najbolj slovečih tovarn. Opozarja na svojo bogato izber kuhinjskega in hišnega orodja, pečij, štedilnikov po brezprimerno nizkih cenah.

Edina zaloga stavbenih nositeljev v Gorici. Pocinkana žica za vinograde po znižanih cenah!

Pozor!

Eno krono nagrade izplačava vsakemu, kdor dokaže s potrdili najine nove ameriksanske blagajne, da je vkupil pri naju za 100 K blaga.

Prosiva zahtevati listke!!

Svoji k svojim!

— Nova slovenska trgovina oblačilnega blaga —

FRANC RAVNIKAR

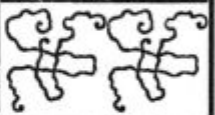
Gorica ulica Raštelj šte. 16. (v lastnej hiši)

priporoča sl. občinstvu kakor tudi čč. duhovščini svojo veliko zalogo v to stroko spadajočega raznovrstnega blaga po najnižjih cenah. — Zagotavljajé solidne postrežbe, ter zmernih cen, se priporočam za obilen obisk udani

Franc Ravnikar.

Svoji k svojim!

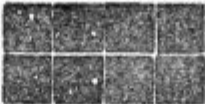

„Goriško vinarsko društvo“

vpisana zadruga z omejeno zavezo v Gorici, ima v svojih zalogah in prodaja **naravna in pristna vina** z Brd, z Vipavskega in Krasa. Razpošilja na vse kraje od 56 litrov dalje. Uzorce vin pošilja na zahtevo. Cene zmerne, postrežba točna in reelna. Sedež društva: Gorica, ulica sv. Antona št. 7. —————

Sodba se glasi!

Da si od zdaj naprej nabavi vsak za se, kakor
za svojo rodbino

**obleko, pokrivalo,
perilo, čevlje** pri znani tvrdki

J. MEDVED, Gorica

Corso G. Verdi 38.

